

УДК 327:323.2

Рябінін Є.В.¹, Сергієнко Т.І.²

¹ канд.політ.наук, доц. Маріупольський державний університет

² канд.політ.наук, доц. НУ «Запорізька політехніка»

НАПРЯМИ ФОРМУВАННЯ ЗОВНІШНЬОЇ ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

Останнє десятиліття XX століття увійшло в історію з дуже значними геополітичними змінами. Серед нових політичних реалій - створення незалежної української держави серед інших країн пострадянського простору. Особливий інтерес викликають події 90-х років, адже саме тоді відбулися якісні зміни в суспільно-політичному русі.

Виникнення незалежної України на політичній карті світу призвело до глобальних трансформацій не лише як виникнення політичної одиниці, а й як знищення довготривалого панування Росії на підконтрольній їй території.

Після тривалого періоду перебування частини Російської імперії, а потім СРСР, Україна почала активно реалізовувати свій шанс приєднатися до міжнародного співтовариства безпосередньо як її повноцінне утворення. Підписання Україною Гельсінського Підсумкового акту на початку 1992 р. стало визнанням державності українського народу іншими країнами. Водночас це було початком діяльності України в європейських структурах як рівноправного партнера.

Як зазначають С. Віднянський та А. Мартінов, «період, що минув із моменту утворення незалежної України, переконливо довів, що одним із найскладніших напрямів українського державотворення виявилось формування зовнішньополітичної стратегії та реалізація адекватної національним інтересам міжнародної політики в динамічному і взаємопов'язаному глобалізованому світі, адже пошук оптимальних концептуальних підходів до зовнішньої політики нашої держави триває й досі» [3, с. 56].

Важливу роль у напрямку дослідження зовнішньої політики відіграють напрацювання Зб. Бжезінського, Г. Кіссінджера, Дж. Ная, К. Уолтса, російських науковців А. Богатурова, К. Гаджиева, М. Лебедєвої, О. Панаріна, Д. Треніна, А. Уткіна, Д. Фельдмана, М. Хрустальова, А. Циганкова, П. Циганкова, українських вчених Є. Камінського, В. Копійки, О. Коппель, В. Манжоли, Г. Перепелиці. Незважаючи на те, що проблема формування зовнішньої політики посідає важливе місце в міжнародній політичній науці як у вітчизняних, так і зарубіжних школах, сьогодні аналізу змісту та напрямів зовнішньої політики України потрібна додаткова увага.

Головною вимогою при здійсненні зовнішньої політики України є найбільш повне та ефективне забезпечення національних інтересів держави. Практична реалізація зовнішньої політики України забезпечується під керівництвом Президента України, Кабінету Міністрів України, Міністерства закордонних справ, інших центральних органів виконавчої влади на основі Конституції України [4, с. 99.]. Щодо національних інтересів України у сфері міжнародних відносин, їх поділяють на три основні групи:

- стратегічні та геополітичні інтереси, пов'язані із забезпеченням національної безпеки України та захистом її політичної незалежності;
- економічні інтереси, пов'язані з інтеграцією української економіки у світ;
- регіональні, субрегіональні, місцеві інтереси, пов'язані із задоволенням різних специфічних потреб внутрішнього розвитку Української держави.

Метою зовнішньої політики України є забезпечення сприятливих умов для реалізації її національних інтересів, захист прав та інтересів її громадян за кордоном та забезпечення національної безпеки та добробуту людей.

Щодо напрямків формування зовнішньої політики України, то І. Артьомов зазначає, що центральними напрямками зовнішньої політики є:

- плідна робота в ООН, в спеціалізованих органах, установах, структурах та міжнародних організаціях. Українська держава надає великого значення зміцненню ООН як центру багатосторонніх зусиль для вирішення складних завдань. Україна виходить з необхідності належного впровадження підсумкових документів Самітів ООН зі сталого розвитку, подальшого реформування ООН, підвищення ефективності її діяльності, забезпечення реформування Ради Безпеки ООН, посилення ролі Генеральної Асамблеї ООН як найбільш представницького політичного органу у світі;

- дипломатична та зовнішньополітична діяльність - спрямована на підтримку офіційних відносин між державами відповідно до міжнародного права та практики міжнародного спілкування [1, с.158];

- встановлення, підтримка та диверсифікація економічних, культурних, науково-технічних відносин з усіма країнами світового співтовариства, за винятком країн, яким Радою Безпеки ООН було оголошено економічну блокаду;

- участь держави у вирішенні глобальних проблем сучасного світу, в тому числі у сфері відносин між людиною та суспільством. Це проблеми війни та миру, забезпечення міжнародної безпеки, роззброєння та конверсії, зміцнення довіри до співпраці між народами, проблеми захисту освіти, культури, злочинності та інші.

- дотримання принципу невикористання сили, що є визначальною умовою для встановлення та підтримання добросусідських або принаймні нейтральних відносин а, отже, і мирного співіснування;

- участь України у вирішенні військово-політичних проблем [2 с. 62].

Отже, слід зазначити, що зовнішня політика України спрямована на створення та розвиток України як незалежної демократичної держави, збереження її територіальної цілісності та недоторканності кордонів, інтеграцію національної економіки у світову економічну систему та поширення іміджу України як надійного партнера.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Актуальні проблеми політичних процесів і міжнародних відносин країн світу: колективна монографія / За наук. ред. К. В. Балабанова. Маріуполь, 2019. 449 с.;

2. Артьомов І. Правові та зовнішньополітичні засади національної безпеки України: актуальні аспекти. *Геополітика України: історія і сучасність*. 2018. Вип. 1. С. 47-64;

3. Віднянський С.В., Мартинов А.Ю. Зовнішня політика України: еволюція концептуальних засад та проблеми реалізації. *Український історичний журнал*. 2011. № 4. С. 55-76;

4. Сіцинський Н. А. Концептуальні принципи зовнішньополітичної діяльності України та її нормативно-правове наповнення. *Інвестиції: практика та досвід*. 2017. № 5. С. 97-104.